

Специјални резерват природе

"Увац"

СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ "УВАЦ"

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ЗА 2018. ГОДИНУ

Нова Варош, новембар 2017. године

I УВОД

Привредно друштво Резерват Увац д.о.о. је 08.01.2017. године прославило 10 година од свог оснивања – прву деценију успешног рада. Увац је до те, већ далеке 2007. године, био "скривено" благо Србије, сада је "драгуљ" који сви препознају, не само у Србији, већ и у региону, али и знатно шире. Постигнути су одлични резултати на пољу заштите лешинара и других врста птица и животиња, одлични резултати када је заштита рибљег фонда у питању, одлични резултати када је реч о заштити биљног света, као и када је заштита геонаслеђа, укључујући и спелеолошке објекте у питању.

Свакако, наставили смо/настављамо у истом правцу и у другој деценији свог постојања. Такође, настављамо и да се "суочавамо" са проблемима који су оптерећивали и који оптерећују наш рад, као што смо то чинили свих ових претходних 10 година, а свакако највећи су: отпадне воде, бесправна градња и комунални отпад.

У 2018. години све планиране активности проистичу из Плана управљања Специјалним резерватом природе "Увац" 2013. – 2022., на који је сагласност дало (тада) Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања, бр/№: 353-02-182/2013-02 (сада: Министарство заштите животне средине). Програм управљања за 2018. годину се доноси на основу члана 6. став 4. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе "Увац" ("Службени гласник РС", бр. 25/06 и 110/06) и члана 54. Закона о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр. и 14/2016).

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Основни циљеви заштите, очувања, унапређења и одрживог коришћења заштићеног подручја СРП "Увац" који се планирају остваривати у 2018. години су:

- очување и даље снажење популације белоглавог супа (*Gyps fulvus*),
- очување и даље снажење популације црног лешинара (*Aegipius monachus*),
- очување станишта и побољшање стања популација других значајних врста птица (сурог орла, змијара, рибара, белорепана, осичара, буљине, великог ронца, пузгавца, планинског детлића, прдавца, сивога сокола, крстокљуна, пупавца, великог вранца...), дивљачи и другог животињског света (посебно вука и медведа),
- поновно насељавање дивљих врста биљака и животиња које су нестале с подручја СРП "Увац", посебно представника птица грабљивица, као што су, пре свих, црни лешинар ("суп старешина") и бела кања, али и орао брадан ("костоберина"),
- очување и повећање ихтиофауне уз јачање учешћа аутохтоних врста (младица (*Hucho hucho*) и поточна пастрмка (*Salmo trutta*)) и снажење њихових популационих карактеристика,

- очување разноврсности флоре, шумских, ливадских и осталих биљних заједница,
- побољшање структуре и квалитета шумских састојина, и сузбијање шумских штеточина (превасходно поткорњака),
- очување геоморфолошких, хидролошких и спелеолошких одлика и феномена геонаслеђа,
- очување и побољшање стања природних чинилаца животне средине, првенствено квалитета вода, али и земљишта, као и заштита од буке и обезбеђење адекватног управљања отпадом,
- очување лепоте и разноврсности предела, одржање и унапређење предеоних и амбијенталних обележја комплетног заштићеног подручја;
- одрживо коришћење природних ресурса: пољопривредног земљишта, шума, вода, минералних сировина...,
- обезбеђење услова за органску пољопривредну производњу и унапређење стања шума;
- планско уређење простора, уз санацију последица досадашње противправне изградње објеката;
- развој рекреације и туризма, укључивање заштићеног подручја у функцију рекреације, екотуризма и образовања,
- уређење пећина за посећивање и уређење простора ради обезбеђења подршке наведеним функцијама;
- проширивање знања о свим елементима природног и антропогеног комплекса заштићеног подручја и развој научноистраживачког рада;
- стварање услова за бољи живот месног становништва на територији СРП "Увац" и непосредне околине.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

Чуварску службу резервата обавља 7 (седам) чувара заштићеног подручја. Поред чувара, чуварски надзор се организује и уз помоћ волонтера (углавном када се даноноћно чува мрест салмонидних врста риба), као и уз помоћ радника ПС Нова Варош и ПС Сјеница, по потреби. У Резерват Увац д.о.о. запослена су и два рибочувара, као и следећа лица: 1 помоћни радник и 5 (пет) радника запослених у управи (директор, управник рибарског подручја/руководилац чуварске службе, саветник за нормативно-правне послове, књиговођа и секретар).

Током 2018. године Резерват Увац д.о.о. планира да запосли три нова лица. Једно лице би обављало послове управника резервата, у потпуности у складу са Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, а који, између осталог, предвиђа:

"1) Службу заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја са:

(1) најмање једним запосленим лицем на пословима заштите природе, које мора да има VII степен стручне спреме или мастер студије биолошког, шумарског, пољопривредног, еколошког или географског усмерења, радно искуство од најмање једне године, које координира пословима заштите и мониторинга заштићеног подручја, обезбеђује поштовање режима и зона заштите, обележавање подручја, координира израду планова управљања и годишњих програма управљања, стратешко планирање, имплементира одредбе просторног плана, и сл.;"

Два лица би обављала послове рибочувара.

(Запошљавање ових лица смо планирали и у 2017. години, међутим, за исто нисмо добили сагласност Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, иако смо се истој обраћали у више наврата.)

Стручно усавршавање запослених је такође један од важних задатака управљача планираних у 2018. години. Наиме, СРП "Увац" из године у годину посећује све већи број гостију из иностранства, самим тим расте потреба свих запослених да, макар на почетном/основном нивоу, овладају основама енглеског језика. Стога, планирамо ангажовање професора енглеског језика и организацију једномесечног курса за све запослене.

Такође, у време трајања туристичке сезоне (мај-септембар), а по указаној потреби, планира се ангажовање 3 лица по уговору о привременим и повременим пословима. Иста би чистила подручје, уређивала пешачке и бициклистичке стазе, радила на улазним рампама, радила на наплати улазница у СРП "Увац" и у пећинске објекте, и сличне послове. (О овоме ће више речи бити у делу: **V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА.**)

Редовним и квалификованим радом чуварске службе, а уз помоћ постављеног видео надзора, обезбедиће се поштовање прописаних режима заштите у односу на значајне биљне и животињске врсте. Припадници чуварске службе поседују прописане униформе, пристојно су опремљени средствима теренског рада, попут фотоапарата, двогледа, батеријских лампи, кишних кабаница, гумених чизама... Свакако, ако то буде неопходно, а због дотрајалости, део наведене опреме ће бити "обновљен", тј. замењен новом. Такође, приликом обављања појединих послова (чишћење подручја, уређење стаза, чишћење хранилишта, као и други физички послови) није примерено и адекватно исте обављати у униформи, стога је потребно чуварима и рибочуварима набавити "ХТЗ" опрему, те се и то планира у 2018. години.

У 2018. години, Резерват Увац д.о.о. планира набавку чамце-барке са кабином, са ванбродским мотором за потребе рада чуварске и рибочуварске службе у отежаним условима. Овај чамац-барка са кабином је потребан

служби када су изузетно ниске температуре, а када је "актуелан" мрест салмонидних врста риба.

Током 2018. године планира се набавка једне квалитетне камере (са великим дометом) са соларним плочама и акумулаторима. Ову камеру би инсталирали у кањону Радоињског језера. Наиме, на Радоињском језеру се налази око 30-ак гнезда белоглавих супова, те стога и овај део резервата би било јако корисно "покрити" видео надзором како не би долазило до евентуалног узнемиравања птица. Такође, ова камера би имала важну улогу и када је у питању контрола риболова, односно криволова. Искуства са већ инсталираних камера/надзора (поставили смо до сада 3 камере, и то: хранилиште "Манастирина", "Велики врх", изнад улаза у Ледену пећину на Увачком језеру и "Чоловића стене" на Златарском језеру) су изузетно корисна за заштиту и унапређење стања на заштићеном подручју, као и за развој научних и образовних делатности.

Резерват Увац д.о.о. је у 2017. години планирао набавку теретног возила и непропусног контејнера са поклопцем, који се "качи" на теретно возило. Ова средства би служила за изношење хране (СПЖП - споредни производи животињског порекла) белоглавим суповима и другим некрофагним врстама птица ("црни" лешинар, бела кања, евентуално орао брадан) на хранилиште. Међутим, у 2017. години, прецизније концем исте, Резерват Увац д.о.о. је набавио/купио, средствима Министарства заштите животне средине, теретно возило, не и непропусни контејнер са поклопцем, који се "качи" на теретно возило. Стога, набавку овога (контејнера) планирамо у 2018. години. Овим би у потпуности поступили по Решењу републичког ветеринарског инспектора, број: 275-323-641/16-05, а који нам је наложио да *"споредне производе животињског порекла (материјал категорије I, II, III), који се користе за исхрану угрожених и заштићених птица (белоглави суп) на хранилишту које се налази на адреси Нова Варош, локалитет "Манастирина" на кат. парцели бр. 451/11 КО Комарани, превози(мо) са газдинства или из објекта где се производи СПЖП на хранилиште превозним средствима у непропусним контејнерима са поклопцем, односно са возилима са истим карактеристикама."*

- средства за бруто зараде чувара:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	4.300.000,00
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	900.000,00
Укупно:	5.200.000,00

- средства за бруто зараде рибочувара:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	3.000.000,00
Укупно:	3.000.000,00

- средства за бруто зараде стручног особља које у складу са законом обавља послове управљања и руковођења заштићеним подручјем (управник рибарског подручја/руководилац чуварске службе и управник резервата):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	1.840.000,00
Укупно:	1.920.000,00

- средства за бруто зараде осталог особља запосленог код управљача (директор, саветник за нормативно-правне послове, књиговођа, секретар и помоћни радник) и материјални трошкови њиховог рада (закуп пословног простора са свим режијама, канцеларијски материјал, поштанске услуге, поправке рачунара, штампача...):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	7.500.000,00
Укупно:	7.500.000,00

- средства за стручно усавршавање запослених, конкретно: средства за једномесечни курс енглеског језика:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. – сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

- средства за накнаде за чланове Скупштине Резерват Увац д.о.о.:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. – сопствени приходи	1.260.000,00
Укупно:	1.260.000,00

- средства за опремање и обуку чуварске и стручне службе (тзв. "ХТЗ" опрема, двогледи, батеријске лампе, фото-апарати...):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	400.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	100.000,00
Укупно:	500.000,00

- средства за набавку униформи за рибочуваре:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. – сопствени приходи	300.000,00
Укупно:	300.000,00

- средства за гориво (за возила, пловила, моторне тестере, моторне тримере...):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	2.000.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	500.000,00
Укупно:	2.500.000,00

- набавка чамца-барке са кабином, са ванбродским мотором за потребе рада чуварске и рибочуварске службе у отежаним условима:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	800.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	400.000,00
Укупно:	1.200.000,00

- набавка једне камере, са соларним плочама, акумулаторима и мрежном опремом:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	100.000,00
Укупно	250.000,00

- набавка непропусног контејнера са поклопцем, који се "качи" на теретно возило:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	700.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	300.000,00
Укупно:	1.000.000,00

1.2. Одржавање

Одржавање подразумева редовне, текуће активности и посебне радове и мере, а које се понављају из године у годину, као што су:

- сакупљање и одвожење отпада са заштићеног подручја и одржавање уредности јавних објеката и површина. Комплетан отпад ће се разврставати и рециклирати у рециклажном центру у Новој Вароши:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	50.000,00
Укупно:	200.000,00

- материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава,

превасходно возног и пловног парка (нужан је ремонт катамарана на Увачком језеру), одржавање чистоће...):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.500.000,00
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	1.500.000,00
Укупно:	3.000.000,00

1.3. Обележавање

У оквиру задатка на обележавању, у 2018. год. планира се следеће:

- одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака Специјалног резервата природе "Увац" и Рибарског подручја СРП "Увац":

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	100.000,00
Укупно:	100.000,00

- постављање табли упозорења, обавештења и забрана, дуж током претходних година уређених стаза, као и дуж стаза које ће се уређивати у 2018. години, а о којима ће више речи бити у делу: **V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА**. Замена дотрајалих и избледелих (оштећених или уништених) табли на већ постојећим локалитетима и стазама на подручју СРП "Увац":

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	100.000,00
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	100.000,00
Укупно:	200.000,00

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

Основни циљеви заштите непокретних културно историјских вредности које се налазе на подручју СРП "Увац" и у околини, а који се понављају из године у годину, и који су трајно опредељење управљача су:

- Очување културно историјске баштине православне и исламске културе, доминантних култура које су егзистирале, и даље егзистирају на овом подручју;
- организовано развијање свести о значају културног наслеђа за живот и рад данашњих и будућих генерација, као важног предуслова за очување националног идентитета. Свест месног становништва, и хришћанско православног и муслиманског, по овом питању је на завидном нивоу, уз

међусобно уважавање и поштовање. Ипак, имајући у виду и ближе и даље историјско наслеђе, на овом питању треба увек изнова радити и инсистирати.

У области заштите културно-историјског наслеђа, у 2018. години планира се следеће:

1) Израда идејног пројекта конзервације зидина средњевековног утврђења Клек

Још током 2016. године смо уредили непосредну/најближу околину средњевековног утврђења Клек, а које се налази у кањону Увачког (Сјеничког) језера, наспрам улаза у Ушачки пећински систем, конкретно Ледену пећину: уклонили смо грање и шибље са зидина средњевековног утврђења. Током 2017. године, обратили смо се Заводу за заштиту споменика културе из Краљева, са захтевом да дођу на лице места и да предложи "даље кораке". Стручњаци Завода су обишли предметну локацију у првој половини новембра месеца, и казали су нам да ће издати услове за уређење и рестаурацију средњевековног утврђења Клек најкасније до краја новембра 2017. године. Оно што је извесно, радови ће подразумевати археолошка ископавања, и свакако ће трајати више година. Управљач ће, што је такође извесно, морати да уклони шибље и растиње са ширег подручја око самог утврђења, као и да уреди приступ истом. Такође, управљач ће урадити неколико информативних табли о самом локалитету, а за шта ће податке добити од Завода за заштиту споменика културе из Краљева.

- Средства за намену "физичког" уређења утврђења (крчење простора у ширем појасу око самог утврђења, уређење прилазних стаза...):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	100.000,00

2) Израда идејног пројекта конзервације старе воденице на реци Вељушница

Стручњаци Завода за заштиту споменика културе из Краљева, а по нашем позиву, су у првој половини новембра месеца обишли локалитет у кањону реке Вељушнице (лева притока Увца, атар села Мишевићи, обронци планине Златар, општина Нова Варош), где се налази једна стара воденица. Констатовали су да је иста у изузетно лошем стању, тј. да није могуће искористити постојеће зидове, већ се мора "президати". Такође, казали су нам да је потребно да ангажујемо архитекту који ће урадити идејно решење уређења/комплетне рестаурације предметне воденице. Уређење воденице

посебно добија на значају у светлу чињенице да је село Мишевићи родно место војводе Петра Бојовића, истакнуте историјске личности (српско-турски ратови, Први балкански рат, Други балкански рат, Први светски рат: командант Прве армије, начелник Врховне команде) и да се у истом тренутно ради на рестаурацији старе школе од камена, у којој ће бити музејска поставка посвећена војводи Бојовићу.

- Средства за израду идејног решења уређења/комплетне рестаурације воденице у Вељушници:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	100.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	200.000,00

3. Управљање природним ресурсима

3.1. Задачи и активности на заштити белоглавог супа и осталих некрофагих врста

Основни задаци и активности на заштити белоглавог супа и осталих некрофагих врста и у 2018. години су:

- стална прихрана белоглавих супова, црних лешинара и осталих некрофагих врста птица, попут беле кање или, евентуално орла брадана;
- наставак рада постојећег хранилишта "Манастирина", које успешно ради од 1994. године. (Решење Министарства пољопривреде и заштите животне средине - Управе за ветерину, број: 323-07-03062/2016-05, ветеринарски број: RS-45-018.)
- организовано сакупљање, превоз, прерада и уништавање отпадака животињског порекла и угинулих животиња (остаци лешина који не једу лешинари, типа: кости, кожа...), сходно одредбама чланова 117., 135. и 136. Закона о ветеринарству ("Службени гласник РС" број: 91/2005). Уговором о пословно - техничкој сарадњи Резерват Увац д.о.о. је овај посао поверио Ветеринарској установи "Напредак", из Ћуприје. Средства за ову намену, имајући у виду пређашња искуства, износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	250.000,00
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	150.000,00

Укупно:	400.000,00
---------	------------

- рад хранилишта/хранилице за медведе. Исхрана медведа се у највећој мери састоји од хране биљног порекла (јабуке, крушке, кукуруз...), а у мањој мери од хране животињског порекла, односно меса и рибе. Да би хранилиште успешно функционисало, потребно је редовно износити и једну и другу врсту хране. Храну животињског порекла, односно месо, "имамо" обезбеђену (угинула стока и кланични отпад, углавном са подручја Златиборског округа), док рибу, те храну биљног порекла, купујемо:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - средства од накнада	50.000,00
Укупно:	50.000,00

- одржавање у функцији хладњаче за дубинско замрзавање, у којој се привремено одлажу СПЖП треће категорије, намењени исхрани, преваходно, белоглавих супова, али и других врста птица и животиња уопште;
- одржавање теренских возила и друге опреме за превоз и истовар хране за белоглаве супове, црне лешинаре и друге птице и животиње, чишћење хранилишта као и прилазних путева, посебно одржавање путева проходним у зимским условима када су, на подручју Увца и Златара, присутне обилне снежне падавине. Средства за ову намену су већ приказана у тачки 1.2., став 3. (материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (регистрација возила и пловила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...));
- заштита гнезда и младунаца - појачан чуварски надзор у време гнезђења, излегања и полетања младунаца;
- помоћ оболелим и повређеним птицама;
- перманентан мониторинг колоније белоглавог супа, односно наставак истог, а који се ради у континуитету пуно година уназад, скупа са стручним службама надлежних институција, попут Завода за заштиту природе Србије и Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић". Циљеви мониторинга су:
 - управљање популацијом белоглавог супа у Србији, односно на Увцу;
 - обука и увођење стандарда у заштити строго заштићених врста и стварање услова за враћање ишчезлих врста лешинара на Увац;
 - подизање свести грађана и њихово укључивање у активности праћења и заштиту птица;
 - стварање нових образовних садржаја који ће промовисати заштиту биодиверзитета и станишта;

- развој руралних области и отварање нових садржаја локалним заједницама за привлачење туриста.

Средства за ову намену износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	200.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	50.000,00
Укупно:	250.000,00

3.2. Заштита осталих врста птица, териофауне и флоре

У циљу очувања и унапређења стања популација других врста птица, копнене фауне и биљних врста, превасходно шумских заједница, посебно оних са високим степеном угрожености у националном и међународном оквиру или са истакнутом улогом у животним заједницама, у 2018. години планирају се активности појачаног чуварског надзора које ће допринети заштити ових врста.

Задаци и активности на заштити осталих врста птица, териофауне и флоре у 2018. години су:

- мониторинг постојећих кућица за сове (кукумавка, уралска сова и мала шумска сова). Исте смо, 30 кућица, по 10 за сваку наведену врсту сова, поставили на подручју резервата крајем 2014. године, и пратили смо их током претходних година. Са овом активношћу, наравно уз свесрдну стручну помоћ орнитолога Завода за заштиту природе Србије, наставићемо и током 2018. године. Средства за ову намену износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	50.000,00
Укупно:	50.000,00

- истраживање диверзитета птица СРП "Увац" са посебним освртом на врсте од приоритета за заштиту према NATURA 2000 програму - у склопу наведене активности планирано је методолошко истраживање фауне гнездарица, нарочито оних врста које представљају приоритете за заштиту према NATURA 2000 програму, у циљу одређивања величине и густине њихових популација – наставак истраживања рађених током претходне две године. Током 2016. и 2017. године истраживање диверзитета је рађено у периоду од јула месеца до краја године (друга половина године), у 2018. години ова истраживања ћемо радити у првој половини године. Средства за ову намену износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. – средства од накнада	50.000,00
Укупно:	200.000,00

- успостављање ближе сарадње са ЈП "Србијашуме", корисницима шума, на отклањању штетних последица које изазивају шумске штеточине, превасходно поткорњак. Услед деловања истог (инвазије) на појединим деловима резервата дошло је до "страдања" шума, односно сушења, поприлично великих размера. ЈП "Србијашуме" је и у 2017. години делало на сузбијању ове штеточине, но, борба против исте се мора интензивирати у 2018. години и годинама које долазе. Неопходна је ближа сарадња између ЈП "Србијашуме", нас као управљача, али и приватних лица власника шума. Наравно, све ово ће се радити после прибављених услове заштите природе, а које издаје Завод за заштиту природе Србије.

3.3. Израда и реализација пројекта реинтродукције ишчезлих врста

Пројектом ће се испитати природни и други (правни, технички, организациони, финансијски...) услови, утврдити и реализовати потребна извођачка решења за поновно насељавање некрофагих врста птица ишчезлих са територије Србије, превасходно црног лешинара, беле кање и орла брадана. (Два примерка црног лешинара су током 2016. године константно посматрана на Увцу, а где су дошла "природним" путем, свакако стога што хранилиште "Манастирина" добро функционише, и што је обезбеђен неопходан мир.) Пројекат се наслања на Акциони план за заштиту лешинара Балкана, који се одвија уз учешће више међународних и домаћих организација и институција. Пројектом руководе стручне службе Завода за заштиту природе Србије и Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић".

У сврху овог пројекта, у претходном периоду, изграђене су три волијере, које су током 2017. године уређење у складу са Законом о заштити природе, Законом о добробити животиња ("Сл. гласник РС", бр. 41/2009), Правилником о условима држања, начину обележавања и евидентирања дивљих животиња у заточеништву ("Сл. гласник РС", бр. 86/2010) и Правилником о условима које морају испуњавати прихватилишта за збрињавање заштићених дивљих животиња ("Сл. гласник РС", бр. 15/2012), а поступајући по Решењу Завода за заштиту природе Србије, 03 бр. 019-1763/2, од 22.08.2017. године.

Из изнад наведеног се може закључити да је Резерват Увац д.о.о. партнер у реализацији овог пројекта, увек спреман да пружи сву логистичку помоћ, у виду људства, возила, пловила и друге опреме.

3.4. Задачи и активности на заштити и управљању риболовном фауном

Циљеви у области заштите ихтиофауне у 2018. години, као што је био случај и претходних година, су очување стабилних еколошких услова, тј. очување и побољшање физичких, хемијских и микробиолошких карактеристика вода у увачким језерима и водотоковима, промена популационих карактеристика ихтиофауне у корист салмонидних и других аутохтоних врста риба, очување и побољшање здравственог стања и квантитативне структуре рибљих насеља и спречавање непрописног и прекомерног излова.

Рибочуварска и чуварска служба резервата ће посебну пажњу посветити чувању мреста свих врста риба, посебно салмонидних, племенитих врста, на првом месту младице и поточне пастрмке.

Планиран је наставак сарадње са суседним корисницима рибарских подручја на сузбијању свих неправилности које се јављају на риболовним водама којима управљамо, у циљу очувања, заштите и одрживог коришћења рибљег фонда.

У 2018. год., планира се едукација рекреативних и спортских риболоваца, у складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда и Правилником о обиму и садржини програма едукације рекреативних риболоваца ("Сл. гласник РС", бр. 3/2016):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

3.5. Заштита спелеолошких објеката и других феномена геонаслеђа

У 2018. години планирају се следеће активности:

- наставак мултидисциплинарних спелеолошких истраживања Специјалног резервата природе "Увац", а која су започета током јесени 2015. године, и настављена током 2016. године, уз стручно вођство Завода за заштиту природе Србије. О свему овоме, више речи ће бити у поглављу **IV: Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада.**
- стручњаци Завода за заштиту природе Србије су у претходне две године радили на ревизији студије заштите СРП "Увац", ову активност настављају и у 2018. години. По завршетку исте, доставиће нам геореференцирану карту заштићеног подручја. Израда геореференциране карте је изузетно скупа, ми као управљачи немамо стручно лице које би исту и урадило. Поступак уношења координата и позиција у геореференцирану карту је релативно једноставан. За уношење координата и позиција обуку је прошао Новак Пејовић. Исти је, скупа са чуварима заштићеног подручја, прикупио GPS координате (геопозиције) објеката геонаслеђа на ширем простору СРП "Увац" током претходне три године. Циљ наведеног је да геонаслеђе на ширем простору СРП "Увац" буде прикључено подручју које ће бити номиновано за успостављање геопарка.

3.6. Заштита животне средине

Главни задатак Резерват Увац д.о.о. у 2018. години је израда катастра тачкастих стварних или потенцијалних загађивача вода и земљишта на подручју резервата и његовом непосредном окружењу, изван насељених места, као што су стамбени, угоститељски, пољопривредни и индустријски

објекти, са конкретним мерама за спречавање или умањење штетних утицаја тих објеката на околину. Конкретно, током претходне две-три године обиђени су сви објекти (викендице, настрешнице...) који се налазе на подручју резервата, са GPS уређајима су узете координате. По завршетку ревизије студије заштите СРП "Увац" (а која се тренутно ради и радиће се и у 2018. години), урадиће се катастар тачкастих стварних или потенцијалних загађивача вода и земљишта. (Прикупљене податке унети у геореференцирану карту). Овај пројекат би реализовали у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, а све у оквиру постављања основа ГИС базе.

3.7. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Главни задаци у 2018. години су:

- предузимање низа активности на спречавању даљег загађивања водотокова, посебно Увачког језера. Планирана је још "јача" сарадња са инспекцијама, као и мониторинг квалитета вода (перманентна активност), у сарадњи са Агенцијом за заштиту животне средине и Институтом за водопривреду "Јарослав Черни".

Укупно планирана средства за област III

Планирана средства	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине .. 10.880.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао.
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи 5.300.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао.
Резерват Увац д.о.о - средства од накнада .. 13.300.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Научноистраживачки и образовни рад су примарне функције резервата. Научна функција ће се реализовати кроз неколико одговарајућих истраживачких пројеката, а функција образовања првенствено кроз посету и обилазак резервата у оквиру екскурзионих програма, школа у природи, семинара, радионица и сличних облика едукације.

Главни задаци научног истраживања:

- израда и реализација пројеката истраживања морфолошких, физиолошких, генетских, миграторних и свих других особина белоглавог супа. Ово раде стручне службе Завода за заштиту природе Србије, Института за биолошка истраживања "Синиша Станковић" из Београда, уз логистичку подршку Резерват Увац д.о.о. у оквиру својих редовних активности. Сваке године врши се мониторинг гнездећих парова, маркирање дела младунаца белоглавог супа, бројање птица... Горенаведене институције на крају године сачине Извештај о свему урађеном.
- израда и реализација пројекта истраживања еколошких и других услова за реинтродукцију и реколонизацију лешинара и других некрофагих врста птица грабљивица (црни лешинар, бела кања, орао брадан...). Носиоци овог Пројекта су Завод за заштиту природе Србије и Институт за биолошка истраживања "Синиша Станковић".
- током 2018. године радиће се наставак истраживања карактеристика популације сома (*Silurus glanis*) у Увачком језеру. Наиме, присуство сома у акумулацији "Увац" регистровано је 2011. године. Претпоставља се да су га у акумулацију самоиницијативно унели рекреативни риболовци у периоду пре проглашења овог подручја заштићеним. Сом се успешно аклиматизовао на услове средине и успостављена је самоодржива популација. Сом представља вршног предатора у ихтиозаједници, као и значајан риболовни ресурс. Током 2017. године обављена су прва истраживања еколошких карактеристика ове врсте у акумулацији "Увац" (Сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине, број 353-02-2268/2016-17 од 18. 01. 2017. године). Добијени резултати дају важан први увид о еколошким карактеристикама сома у акумулацији "Увац". Такође, добијени резултати, посебно они везани за анализу исхране, указују на потребу наставка истраживања. Дугорочнија истраживања представљају предуслов за детаљно сагледавање структуре и стања популација вршних предатора у оквиру ихтиозаједница, као и за процену њиховог утицаја на структуру ихтиозаједница испитиваног воденог екосистема. За наредну годину планира се употреба двофреквентног сонарског система за идентификацију (DIDSON), у сврху појединачне детекције у реалном времену примерака сома. Овај тип сонара продукује слике високе резолуције, по квалитету блиске онима које дају оптички уређаји, што омогућава позитивну идентификацију врсте у датој средини. (Видети прилог: Предлог за наставак пројекта – Истраживање карактеристика популације сома (*Silurus glanis*) у акумулацији "Увац")

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	300.000,00
Резерват Увац д.о.о. – сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	400.000,00

- реализација пројекта ихтиофаунистичких истраживања малих водотокова на рибарском подручју СРП "Увац", тј. заштитној зони резервата, углавном делу територије која припада општини Сјеница. Најзначајнија река на територији Општине Сјеница је Увац, који преко Вапе (највеће притоке Вапе су Јабланица и Грабовица), Вељушнице и Кладнице сакупља воду са сјеничке висоравни и као десна притока Лима уноси је у дрински слив. Ихтиофауна ових водотокова редовно је истраживана у последње две деценије, тако да се може констатовати да постоје релевантни подаци о саставу и структури ихтиозаједница ових вода. Међутим, на овом подручју постоји низ мањих текућица (Љешница, Брњичка река, Људска река, Дубочица, итд.) које су у наведеном периоду остале ван домаћаја истраживачих активности. Последњи подаци о ихтиофауни неких од ових текућица датирају с краја седамдесетих година прошлог века и могу се сматрати историјским. Према овим подацима ове реке насељавале су искључиво аутохтоне нативне рибље врсте. Чињеница да се ради о фрагилним екосистемима које одликују заједнице аутохтоних и нативних рибљих врста, истиче значај њиховог истраживања, односно сагледавања састава и стања ихтиозајдница које их насељавају. (Видети прилог: Предлог пројекта – Ихтиофаунистичка истраживања малих водотокова на рибарском подручју СРП "Увац", Општина Сјеница)

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	250.000,00
Резерват Увац д.о.о. – сопствени приходи	150.000,00
Укупно:	400.000,00

- наставак истраживања еколошких одлика (екосистема) увачких језера. Овај пројекат воде стручне службе Института за мултидисциплинарна истраживања, Агенције за заштиту животне средине и Института за водопривреду "Јарослав Черни" и поменуте институције сnose трошкове ових истраживања. Наведена истраживања се врше више година у континуитету. Наставак истих планиран је у 2018. години.
- морфохидролошка, палеонтолошка, биолошка и археолошка истраживања спелеолошких објеката, посебно наставак спелеоморфолошких истраживања Ушачке, Баждарске и пећине Буковик, тј. наставак истраживања започетих у другој половини 2015., као и током 2016. године - III фаза мултидисциплинарних истраживања. Ова истраживања нису рађена током 2017. године, иако су била планирана, из разлога што су стручне службе Завода за заштиту природе Србије биле ангажоване на другим пословима и нису се одазвале нашем позиву за достављање понуде. Планирамо да ова истраживања реализујемо у наступајућој 2018. години. Конкретно, ради се о следећим пословима и активностима: прелиминарна хидрогеолошка истраживања карстног хидрогеолошког система Рикаче, Чоловића врела у Мишевићима, извора у кањону Вељушнице и др., истраживање кањона Вељушнице, биоспелеолошка истраживања УПС, Тубића пећине, Баждарске пећине и пећина кањона Вељушнице

(истраживање ентомофауне, херпетофауне и фауне сисара), летњи преглед фауне слепих мишева и израда четврте фазе истраживања за 2019. годину. На крају свега наведеног, биће урађен Елаборат студије коришћења Ледене пећине, као и Извештај по III фази мултидисциплинарних истраживања.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	650.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	150.000,00
Укупно:	800.000,00

- израда стручне документације основа коришћења Ледене пећине. Током претходних година, број посетилаца Ледене пећине је знатно (вишеструко!) порастао, тако да се, а да би сачували њене вредности и лепоте, намеће израда ове документације, којом би се, између осталог, предвидео број једновремених посетилаца исте.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	240.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	60.000,00
Укупно:	300.000,00

- током 2018. године планирамо да започнемо активности на изради регистра биљних врста у сарадњи са Биолошким факултетом Универзитета у Београду, односно Институтом за ботанику и Ботаничком баштом Јевремовац. Ова активност је планирана због недостатка података, а у складу са обавезама управљача заштићених подручја, које произилазе из Правилника о критеријумима за издавање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта ("Службени гласник РС", бр. 35/2010) и Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/2010 и 47/2011.). Такође, пројектна активност је полазна основа за примену Уредбе о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС", бр. 102/2010). Планиране активности, предлог је неколицине еминентних професора са Биолошког факултета (проф. др Дмитар Лакушић, проф. др Милан Вељић, др Предраг Лазаревић, др Снежана Вукојичић, др Ева Кабаш) су:

- а) Инвентаризација и картирање типова станишта у СРП "Увац";
- б) Инвентаризација и картирање ретких и заштићених врста биљака у СРП "Увац";
- ц) Верификација и дигитализација прикупљених података о типовима станишта и стаништима значајних врста.

У оквиру ове активности (а на чему посебно инсистира Завод за заштиту природе Србије, односно стручњаци запослени у истом) посебну пажњу ћемо обратити на мониторинг популације следећих биљних врста: змијоглавка (*Echium russicum*), монашки пупавац (*Silene pusilla subsp.*

Monachorum) и представника из фамилије орхидеја (фам. *Orchidaceae*). Ово стога што је станиште ових врста неопходно сачувати, као и пратити бројност њихових популација.

(Видети прилог: Предлог пројекта - Инвентаризација и картирање типова станишта и ретких и заштићених врста биљака у СРП "Увац")

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	500.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	200.000,00
Укупно:	700.000,00

- током 2018. године (а на чему, такође, посебно инсистира Завод за заштиту природе Србије, тј. стручњаци - херпетолози) Резерват Увац д.о.о. планира мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца, јер исти чине значајну карику у исхрани пре свега птица. Такође, због (будућег) приступања Србије Европској унији, обавеза сваке државе је да попише ретке врсте и њихова станишта према NATURA 2000 програму.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	320.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	80.000,00
Укупно:	400.000,00

Укупно планирана средства за област IV

Планирана средства	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине 2.260.000,00	Резерват Увац д.о.о., Завод за заштиту природе, Институт за мултидисциплинарна истраж. и Биолошки факултет
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи 740.000,00	Резерват Увац д.о.о., Завод за заштиту природе, Институт за мултидисциплинарна истраж. и Биолошки факултет

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1. **Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре и на санацији подручја**

Резерват Увац д.о.о. ће током 2018. године иницирати низ састанака са представницима локалних самоуправа у Новој Вароши и Сјеници, како би се у што краћем року приступило изради Плана детаљне урбанистичке регулације за комплетно подручје СРП "Увац". Још током 2014. године је израђен Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Увац, и издат је скраћени приказ. План детаљне урбанистичке регулације је веома обиман посао, чија реализација изискује велика новчана средства. Извесно је да постоји добра воља свих страна да се приступи изради наведеног Плана.

Такође, током 2018. године, као што је то чинио и претходних 10-ак година (прецизније, од свог оснивања), Резерват Увац д.о.о. планира предузимање низа активности на решавању проблема бесправне градње (сарадња са надлежним републичким и општинским грађевинским инспекцијама, подношење кривичних пријава, "алармирање" јавности путем штампаних и електронских медија...).

Поред непосредно реченог, кључне активности на изградњи и уређењу грађевинског земљишта, као и инфраструктурног планирања и уређења, од великог значаја за успешан рад Резерват Увац д.о.о. у 2018. су:

- предузимање низа (даљих) активности на коначном, трајном решавању проблема водоснабдевања Визиторског центра на Кокином Броду, обала Златарског језера. Планира се каптажа изворишта на Мандића коси (село Амзићи, супротна обала Златарског језера од обале на којој се налази Визиторски центар), а за шта смо још 2016. године добили Решење о издавању водних услова, као и купили неопходно окитен црево. У 2018. години планирамо да урадимо Пројекат каптаже поменутог извора за који ћемо прибавити Решење о водној сагласности (у складу са Законом о водама и поступку о издавању водних аката), каптажу истог по пројекту, као и да "положимо" црево од извора до резервоара који се налази у непосредној близини Визиторског центра.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	300.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	200.000,00
Укупно:	500.000,00

- уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника у кањону Увачког језера, код улаза у Ледену пећину - набавка и постављање понтонске пристани, која ће поседовати одговарајуће сертификате и еколошке стандарде за регистрацију при надлежној лучкој капетанији. Средства за ову намену износе (после искуства са уређењем обале на локалитету Растоке, а што смо радили у 2017. години):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.000.000,00

Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	250.000,00
Укупно:	1.250.000,00

- Изградња два мокра чвора (женски и мушки) на локалитету Растоке (брана ХЕ "Увац", Увачко језеро). Реч је о месту са кога полазе бројни излети/обиласци СРП "Увац", како пешачењем, тако и возилима и пловилима. (Прилог: пројекат/идејно решење мокрих чворова, без земљаних радова.)

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.000.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	250.000,00
Укупно	1.250.000,00

- уређење пешачке стазе од локалитета Маркова раван, преко viseћег моста у Дружинићима, ободом Увачког језера, кроз села Доње Лопиже и Горње Лопиже, до локалитета Равни крш. Укупна дужина ове стазе износи око 7-8 км. Потребно је прокрчити шибље и растиње, као и дуж стазе поставити неколико видиковаца на атрактивним локалитетима (са погледом на кањон Увца), као и неколико клупа за одмор. Ради се о стази која се налази на супротној страни/обали Увачког језера од већ постојеће стазе која "иде" од Маркове равни до видиковца Молитва. Комплетна стаза пролази кроз земљиште које је у државном власништву (корисник: ЈП "Србијашуме"), што је велика предност ове стазе, за разлику од стазе са супротне стране која углавном пролази кроз приватне парцеле, те се туристи повремено сусрећу са непријатностима од стране власника земљишта.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	200.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	300.000,00

- уређење пешачке и бицикличке стазе која води од тзв. "Варошког" залива (река Злошница, Златарско језеро), ободом Златарског језера, кроз села Амзићи и Вилови, преко viseћег моста у Пуљцима, па кроз села Дебеља и Божетићи, до Павловића брода (кањон Златарског језера), места првог проглашења резервата 1972. године. Стаза је веома дуга, тј. дуга је око 20-25 километара. На овој стази, у селу Дебеља, налази се локалитет "Савина столица", са кога се пружа изузетан поглед на Златарско језеро, а на коме се налази прелеп видиковац, изграђен од природних материјала, камена и дрвета, у потпуности у складу са условима Завода за заштиту природе Србије. (Прилог: фотографије видиковца) Основни циљ уређења ове стазе је промоција Златарског језера и његове непосредне околине, као и растеређење туристичког притиска који је све јачи и израженији на Увачком језеру.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	300.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00

Укупно:	400.000,00
---------	------------

- постављање рампи, укупно 2 комада (на две бране по једна), чије је циљ боља контрола уласка у СРП "Увац", као и наплата улазница у исти.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	200.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	300.000,00

- у време трајања туристичке сезоне (мај-септембар), планира се ангажовање 3 лица по уговору о привременим и повременим пословима. Иста би превасходно уређивала пешачке и бицикличке стазе, али и чистила подручје, радила на улазним рампама, радила на наплати улазница у СРП "Увац" и у спелеолошке објекте, и сличне послове. Средства за бруто зараде/накнаде лицима ангажованим за обављање привремених и повремених послова:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	450.000,00
Укупно:	450.000,00

Укупно планирана средства за област V

Планирана средства	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине 3.000.000,00	Резерват Увац д.о.о., Завод за заштиту природе Републике Србије и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао.
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи1.450.000,00	Резерват Увац д.о.о., Завод за заштиту природе Републике Србије и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

Приказивање вредности и лепота СРП "Увац" представља један од редовних задатака управљача на остварењу циљева заштите. Такође, у

предстојећој години планирамо да много више урадимо на вези заштита и промоција природе, са једне стране, уметност и култура, са друге стране.

Главни задаци у 2018. години, када је промоција у питању су:

- стално медијско приказивање (дневне и недељне новине, магацини, часописи, радио, ТВ, интернет...) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту.
- штампање проспеката, брошура, приручника, упутстава и других сличних публикација.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	150.000,00
Укупно:	300.000,00

- штампање материјала за посетиоце, конкретно: штампање улазница у СРП "Увац", штампање дозвола за рекреативни риболов, штампање мапа резервата...

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	300.000,00
Укупно:	300.000,00

- интернет презентација – овом важном виду информативно-пропагандне активности нисмо посвећивали довољну пажњу у прошлости, изузетак представља последња, 2017. година, када смо редизајнирали сајт и "напунили" га основним информацијама, документима, програмима посете, те сваку страницу "илустровали" атрактивним фотографијама. У 2018. години планирамо да на сајт "качимо" документа која су обавезна по закону, као и да редовно извештавамо о активностима које се одвијају на Увцу.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	100.000,00

- "пуштање" аудио – водича (Audio guide) у функцију. Резерват Увац д.о.о. је од стране UNDP програма добио 10 аудио – водича. Међутим, да би исти били од користи, наравно и пре свега посетиоцима резервата из иностранства, потребно је снимити неколицину текстова о СРП "Увац" (уопштено/основно о резервату, свим језерима на Увцу понаособ, најзначајнијим спелеолошким објектима, белоглавим суповима, другим значајним врстама птица, животиња и биљака...). За почетак, потребно је ангажовати лице које ће припремити текстове на српском језику, лице (професор енглеског језика) које ће текстове превести на

енглески језик и лице које ће текстове превести на још један "светски" језик. Касније, пожељно би било ове текстове превести на још неки од језика који су веома заступљени/који се доста говоре у свету, као што су шпански, француски, руски, немачки... Средства за ову намену износе (хонорар аутору текстова, преводиоцу на енглески и преводиоцу на још један "светски" језик, а што планирамо за 2018. годину):

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	250.000,00

- учешће на међународном сајму туризма у Београду. Исти се традиционално одржава последњих дана фебруара или првих дана марта. Учешће на Nisville Jazz Festival-у, као што је био случај претходне две године, где ће се један дан, а у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије (Радна јединица у Нишу) промовисати СРП "Увац". Евентуално, учешће на неком од међународних сајмова заштите животне средине или туризма, на којима ћемо промовисати СРП "Увац". Амбиција нам је да СРП "Увац", односно његове вредности и лепоте представимо и у окружењу, јер Увац са свим оним што га чини, превазилази националне оквире. Сматрамо да томе вреди, стога, а посебно у светлу даљег раста и развоја, посветити значајну пажњу.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	450.000,00
Укупно:	450.000,00

- одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли на подручју резервата, посебно на "ударним" местима, тј. местима на која долази највећи број посетилаца.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	150.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	150.000,00
Укупно:	300.000,00

- Израда/набавка скулптуре/инсталације белоглавог супа која ће бити постављена на неком од атрактивних локалитета у СРП "Увац", или у Новој Вароши, рад академског вајара и ликовног педагога Рада Мутаповића, из Чачка, сада студента докторских студија на Факултету ликовних уметности у Београду, у класи професора Мрђана Бајића. Наиме, вајар Мутаповић ће једну скулптуру/инсталацију белоглавог супа (фотографије исте се налазе у прилогу Програма управљања) поклонити Резерват Увац д.о.о. *"као знак захвалности за постојање специјалног резервата за очување природе и живог света на његовој територији"*, како је сам написао, и учинио нам велику част и задовољство. Идеја је да у 2017. години Мутаповић уради "нову" скулптуру, већу, са два белоглава супа, као "круну" његовог докторског рада, о чему смо са

уметником више пута разговарали. У прилогу вам достављамо и Пројекат "Белоглави суп" (нацрт/идејно решење), као и кратку биографију вајара Мутаповића. Израда ове скулптуре, односно целе композицији изискује око 10 месеци интензивног рада. На концу, везано за напред речено, консултовали смо више академских уметника, као и архитеката, обавили разговор са представницима локалне самоуправе, свима показали радове вајара Мутаповића и добили једногласну оцену да се ради о изузетним делима.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Општина Нова Варош	200.000,00
Донатори	200.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	300.000,00
Укупно:	700.000,00

- Организација ликовне колоније у укупном трајању од 5-7 дана, са 6-8 ликовних уметника (академских сликара, скулптора или уметника примењених уметности, из Србије, евентуално и из региона, односно Босне и Херцеговине и Црне Горе). Уметнике би сместили у собе и апартмане који се налазе у саставу Визиторског центра на Кокином Броду, и обезбедили би им превоз (возилима или пловилима) на атрактивне локалитете на подручју СРП "Увац", где би у миру и тишини радили. Такође, обезбедили би им неопходна средства за рад (платна, уљане боје...), као и храну за време трајања ликовне колоније. Обавеза уметника би била да по једно своје дело настало за време трајања ликовне колоније поклоне/донирају Резерват Увац д.о.о.. Наведена уметничка дела би изложили у службеним просторијама Резерват Увац д.о.о., и у Визиторском центру на Кокином Броду. Евентуално, неко ликовно дело би поклонили некој организацији или појединцу, а који су дали велики допринос раду и афирмацији Резерват Увац д.о.о., односно Специјалног резервата природе "Увац".

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Општина Нова Варош	50.000,00
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	100.000,00
Укупно:	150.000,00

- Опремање етно собе, тј. етно кутка, у једној просторији Визиторског центра на Кокином Броду, која би имала функцију мини-музеја. За исту смо већ набавили неколико предмета карактеристичних за прошлост увачког и златарског краја, попут синије, преслица, земљаног посуђа, пегле на жар и сл., вајар Мутаповић ће нам (о чему је изнад било више речи) поклонити скулптуру/инсталацију белоглавог супа (тешка око 60-70 кг, распон око 2 метра), а свакако ће после ликовне колоније Резерват Увац д.о.о. располагати са неколицином слика академских сликара, са којима ћемо употпунити и оплеменити колекцију. Наравно, поменуте слике, као и неке фото-приче са Увца треба урамити.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

(Последње три ставке (израда/набавка скулптуре/инсталације белоглавог супа; организација ликовне колоније; опремање етно собе) смо планирали и у 2017. години, међутим, исто нисмо реализовали због недостатка финансијских средстава (тачније: средства штедим за набавку непропусног контејнера), као и због чињенице да је изостала финансијска подршка општине и донатора. Очекујемо да наведено реализујемо у 2018. години.)

2. Задачи и активности на развоју одрживог туризма

2.1. Смернице за развој одрживог туризма

Главни садржаји боравка посетилаца су:

- шетња мрежом дискретно обележених излетничких стаза, уз евентуално уређивање појединих деоница за возњу бицикала;
- возња чамцима и катамаранима;
- посматрање птица и друге дивљачи, фотографисање истих, учешће у организованим активностима заштите биљног и животињског света и чистоће предела;
- рекреативни (и спортски) риболов;
- посматрање прераде млека и других традиционалних радова у оквиру сеоских домаћинстава (припрема вуненог предива, ткање, млевење жита у воденицама, плаштење сена, и др);
- скијање, санкање и друге активности зимског планинског туризма;
- посматрање или учешће у традиционалним вештинама, играма и надметањима карактеристичним за овај део Србије;
- купање и роњење у увачким рекама и језерима;
- спелеолошке активности, конкретно; посета пећинама: Ушачком пећинском систему (Ушачка и Ледена пећина и јама Бездана), Тубића, Баждарској, Буковик, уз минималне радове на уређењу туристичке стазе;
- пењачке активности у природном окружењу;

2.2. План деловања за заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма

Резерват Увац д.о.о. је у претходних 10-ак година, уредио више пешачких стаза, посебно када је реч о непосредној близини Увачког (Сјеничког), Златарског и Радоињског језера. План нам је да постојеће (као и новоуређене) стазе укључимо у златиборску трансферзалу пешачких стаза.

У току 2018. године ланирамо да израдимо квалитетне панеле (какви већ постоје на Растокама, на Кокином Броду, у Радоињи), који ће садржати приказ основних вредности СРП "Увац", као што су: белоглави суп, увачки меандри и увачка језера, пећински системи, друге значајне врсте птица, риба, сисара, биљног света... Панели ће бити постављени на атрактивним локалитетима на подручју резервата, односно на местима на која долази и на којима борави највећи број посетилаца.

Укупно планирана средства за област VI

Планирана средства	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине 450.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао, укључујући академске сликаре и вајаре
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи 1.700.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао, укључујући академске сликаре и вајаре
Средства општине, донација, поклона 450.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби, за сваки конкретан посао, укључујући академске сликаре и вајаре

VII САРАДЊА

1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Главни задаци у 2018. години су наставак сарадње са локалним становништвом на територији постојећег резервата и територији где је Просторним планом предвиђено (евентуално) проширење резервата.

2. Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

У том циљу, Резерват увац д.о.о ће и током 2018. године организовати обавештавање локалног становништва, о свим важним питањима за њихов живот и рад на подручју или у непосредној близини СРП "Увац", као што је то чинио и у свим претходним годинама. Посебно ћемо им нагласити чињенице да предвиђени режим заштите неће угрозити било чије легалне и легитимне интересе и да ће, чак, сви од тога имати вишеструке користи. Такође, неопходно је у том дијалогу указати да се очување и одрживи развој заштићеног природног добра не могу остварити без поштовања прописаних мера и промена у понашању и начину обављања делатности.

3. Сарадња са невладиним организацијама

Задаци у 2018. години, а што је пракса свих претходних година од оснивања Резерват Увац д.о.о., су: наставак сарадње са организацијама спортских и рекреативних риболоваца ("Вапа" из Сјенице, "Увац" и "Златарски шаран", обе из Нове Вароши), односно са корисницима суседних рибарских подручја, сарадња са ловачким удружењима ("Врхови" из Сјенице, "Козомор" из Нове Вароши, као и ловачким удружењима из суседних општина: Чајетина, Пријепоље, Прибој, Ивањица...), али и сарадња са свим другим невладиним организацијама које се баве питањима заштите и унапређења животне средине, одрживог развоја, обновљивих извора енергије, сеоског туризма и слично, као што су: Фонд за заштиту птица грабљивица из Београда, Друштво за заштиту и проучавање птица Србије из Новог Сада, Чуvari природе из Пожеге, Wild Serbia из Ваљева итд.

- планирамо организовање заједничких акција чишћења увачких језера и река.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

4. Међународна сарадња

Резерват Увац д.о.о. је спреман да пружи подршку, колико је то могуће, Заводу за заштиту природе Србије, Институту за биолошка истраживања "Синиша Станковић", другим стручним "кућама", на свим пословима и активностима везаним за међународну сарадњу. Свакако, Резерват Увац д.о.о. нема капацитета да буде носилац великих међународних пројеката, но, понављамо, спреман је да пружи сву логистичку подршку, у виду чувара заштићеног подручја, возила, пловила и друге опреме.

Резерват Увац д.о.о. ће аплицирати за средства прекограничне сарадње Србија - Црна Гора, са неким заштићеним подручјем у Црној Гори, а на "тему" заштите животне средине, промовисање ублажавања ефеката и

прилагођавање климатским променама, спречавање ризика и управљање ризиком са посебним циљем заштите природних ресурса. Свакако, неопходно је предвидети сопствено учешће у овој активности. Иначе, овај конкурс је "отворен" до 26. јануара 2018. године, Резерват Увац д.о.о. почетком 2018. године попунити (и послати) пријавни формулар.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	300.000,00
Укупно:	300.000,00

5. Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих паркова из окружења

Резерват Увац д.о.о. је члан удружења заштићених подручја Србије и даћемо свој допринос свим активностима које ово удружење спроводи, а све у циљу повезивања и промоције заштите природе на целом простору Србије. Сарађујемо са колегама из бројних заштићених подручја, разговарамо и консултујемо се о свим питањима од важности и значаја за заштиту природе, као и свим другим актуелним темама – ова сарадња је, а што је очекивано и нормално, све боља и боља из године у годину, настојаћемо да се овај тренд настави и у 2018. години.

У 2018. години планирамо да интензивирамо сарадњу са управљачима суседних заштићених подручја, односно да успоставимо сарадњу са новооснованим заштићеним подручјем Парк природе "Златибор".

6. Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Приказивање основних вредности резервата, односно промоција заштићеног подручја СРП "Увац", представљаће и у 2018. години један од значајних задатака управљача на остварењу циљева заштите овог подручја.

Главни задаци у смислу промоције су:

- редовно медијско приказивање (новине, часописи, магацини, радио и тв станице, интернет сајтови...) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту,
- снимање популарних, образовних и, евентуално, научних филмова,
- штампање проспеката, лифлета, брошура, приручника, упутстава и других публикација,
- интернет презентација.

Укупно планирана средства за област VII

Планирана средства	Извршилац посла
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи 350.000,00	Резерват Увац д.о.о. и други субјекти који ће бити ангажовани по потреби.

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Резерват Увац д.о.о. је током неколико претходних година набавио основна средства за ручно гашење пожара, попут напртњача за гашење водом и против - пожарних апарата, као и термовизијску камеру, која, поред осталог, служи за детекцију раног пожара. Ова опрема је била неопходна како би чувари природе могли хитно да делају на гашењу пожара, ако до истог дође, и пре него што се на лицу места појаве припадници ватрогасних јединица Сјенице или Нове Вароши. Такође, сви чувари природе су завршили основну обуку о противпожарној заштити, и поседују сертификате о завршеној противпожарној обуци.

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Резерват Увац д.о.о. ће на пригодан начин, предавањем које ћемо организовати за ученике основних и средњих школа, наставнике и професоре биологије и географије, али и грађанство, у визиторском центру на Кокином Вроду, обележити важне датуме за заштиту животне средине, и то:

- 21. март - Светски дан шума
- 11. април - Дан заштите природе
- 22. април - Дан планете Земље
- 05. јун - Дан заштите животне средине
- Септембар, прва субота - Дан лешинара

Средства за обележавање наведених датума износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Резерват Увац д.о.о. - сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

Активности које ће бити финансиране из прихода који су планирани од наплате накнада за коришћење СРП "Увац"

Активности које ће бити финансиране из прихода који су планирани од наплате накнада за коришћење заштићеног подручја СРП "Увац" су активности из дела **III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ; Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима**. Ово све је прецизно дато у табелама које прате поменути део III Програма управљања Специјалним резерватом природе "Увац" за 2018. годину.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Табела прихода:

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018. ГОДИНУ - Табела прихода за заштићено подручје Специјални резерват природе "Увац"		
	Извори прихода	Износ у динарима
1	Средства Буџета Републике Србије	16.590.000,00
	1.1. Министарство заштите животне средине	16.590.000,00
2	Сопствени приходи	22.890.000,00
	2.1. Накнаде	13.300.000,00
	2.2. Остали приходи (рибарство, туризам)	9.590.000,00
3	Средства општине, донација, поклона	450.000,00
	3.1. општина Нова Варош	250.000,00
	3.2. донације, поклони	200.000,00
	Укупно приходи	39.930.000,00

Табела расхода:

	ВРСТЕ РАСХОДА	БУЏЕТ РС	СОПСТВЕНИ ПРИХОДИ	ПРИХОДИ ОД ОПШТИНЕ, ДОНАЦИЈА, ПОКЛОНА	УКУПНО
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	10.880.000,00	18.600.000,00	0,00	29.480.000,00
	Бруто зараде чувара заштићеног подручја	4.300.000,00	900.000,00	0,00	5.200.000,00
	Бруто зараде рибочувара	0,00	3.000.000,00	0,00	3.000.000,00
	Бруто зараде стручног особља	80.000,00	1.840.000,00	0,00	1.920.000,00
	Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и материјални трошкови њиховог рада	0,00	7.500.000,00	0,00	7.500.000,00
	Средства за стручно усавршавање запослених	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00

Бруто накнаде члановима скупштине	0,00	1.260.000,00	0,00	1.260.000,00
Средства за опремање и обуку чуварске и стручне службе	400.000,00	100.000,00	0,00	500.000,00
Средства за набавку униформи за рибочуваре	0,00	300.000,00	0,00	300.000,00
Гориво (за возила, пловила, моторне тестере...)	2.000.000,00	500.000,00	0,00	2.500.000,00
Набавка чамца - барке са кабином са ванбродским мотором	800.000,00	400.000,00	0,00	1.200.000,00
Набавка камере са соларном плочом и акумулатором	150.000,00	100.000,00	0,00	250.000,00
Набавка непропусног контејнера са поклопцем	700.000,00	300.000,00	0,00	1.000.000,00
Управљање отпадом - селектирање и одвожење отпада	150.000,00	50.000,00	0,00	200.000,00
Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (регистрација возила, амортизација материјално-техничких средстава, одржавање чистоће...)	1.500.000,00	1.500.000,00	0,00	3.000.000,00
Одржавање статусних табли и обнављање граничних ознака	0,00	100.000,00	0,00	100.000,00
Постављање табли упозорења, обавештења и забрана	100.000,00	100.000,00	0,00	200.000,00
"Физичко" уређење средњовековног утврђења Клек	0,00	100.000,00	0,00	100.000,00
Израду идејног решења уређења/комплетне рестаурације воденице у Вељушници	100.000,00	100.000,00	0,00	200.000,00
Организовано сакупљање, превоз, прерада и уништавање СПЖП	250.000,00	150.000,00	0,00	400.000,00
Рад хранилишта/хранилице за медведе (набавка биљне хране и рибе)	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
Мониторинг колоније белоглавог супа	200.000,00	50.000,00	0,00	250.000,00
Мониторинг постојећих кућица за сове	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00

	Истраживање диверзитета птица СРП "Увац"	150.000,00	50.000,00	0,00	200.000,00
	Едукација рекреативних риболоваца	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	2.260.000,00	740.000,00	0,00	3.000.000,00
	Наставак пројекта: истраживање карактеристика популације сома у Увачком језеру	300.000,00	100.000,00	0,00	400.000,00
	Ихтифаунистичка истраживања малих водотокова	250.000,00	150.000,00	0,00	400.000,00
	Спелеолошка истраживања: морфохидролошка, палеонтолошка, биолошка и археолошка истраживања спелеолошких објеката	650.000,00	150.000,00	0,00	800.000,00
	Израда стручне документације основа коришћења Ледене пећине	240.000,00	60.000,00	0,00	300.000,00
	Израда регистра биљних врста у СРП "Увац"	500.000,00	200.000,00	0,00	700.000,00
	Мониторинг фауне водоземаца и гмизаваца	320.000,00	80.000,00	0,00	400.000,00
V	ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА	3.000.000,00	1.450.000,00	0,00	4.450.000,00
	Водоснабдевање Визиторског центра на Кокином Броду – израда Пројекта каптаже изворишта на Мандића коси, каптажа истог и полагање црева	300.000,00	200.000,00	0,00	500.000,00
	Уређење обале за безбедно пристајање чамаца за јавни превоз путника у кањону Увачког језера – набавка и постављање понтонске пристани	1.000.000,00	250.000,00	0,00	1.250.000,00
	Изградња два мокра чвора на локалитету Растоке	1.000.000,00	250.000,00	0,00	1.250.000,00

	Уређење пешачке стазе од локалитета Маркова раван до видиковца Равни крш	200.000,00	100.000,00	0,00	300.000,00
	Уређење пешачке и бицикличке стазе од тзв. "Варошког залива" до Павловића Брода	300.000,00	100.000,00	0,00	400.000,00
	Постављање рампи, укупно 2 комада (на две бране)	200.000,00	100.000,00	0,00	300.000,00
	Ангажовање 3 лица по уговору о привременим и повременим пословима	0,00	450.000,00	0,00	450.000,00
VI	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	450.000,00	1.700.000,00	450.000,00	2.600.000,00
	Штампање промотивног материјала (проспекти, брошуре, приручници, упутства...)	150.000,00	150.000,00	0,00	300.000,00
	Штампање материјала за посетиоце (улазнице, дозволе за риболов, мапе...)	0,00	300.000,00	0,00	300.000,00
	Интернет презентација (закуп домена, одржавање сајта...)	0,00	100.000,00	0,00	100.000,00
	"Пуштање" аудио – водича (Audio guide) у функцију	150.000,00	100.000,00	0,00	250.000,00
	Учешће на сајму туризма у Београду, Nisville Jazz Festival-у и међународном сајму	0,00	450.000,00	0,00	450.000,00
	Одржавање постојећих и постављање нових информативних и едукативних табли на подручју резервата	150.000,00	150.000,00	0,00	300.000,00
	Израда/набавка скулптуре/инсталације белоглавог супа	0,00	300.000,00	400.000,00	700.000,00
	Организација ликовне колоније	0,00	100.000,00	50.000,00	150.000,00
	Опремање етно собе	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
VII	САРАДЊА	0,00	350.000,00	0,00	350.000,00
	Организовање акција чишћења увачких језера и река	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
	Прекогранична сарадња Србија – Црна Гора	0,00	300.000,00	0,00	300.000,00

VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
	Обележавање важних датума за заштиту животне средине	0,00	50.000,00	0,00	50.000,00
	УКУПНИ ТРОШКОВИ	16.590.000,00	22.890.000,00	450.000,00	39.930.000,00

**У Новој Вароши
14.11.2017. године**

Резерват Увац д.о.о.

Миљка Дучић, В.Д. директора